

Anhöriga måste inkluderas

Tema Samsjuklighetsutredningen

Kommentar på ledare VLT 9/2 "Vården måste bli bättre för de som lider av samsjuklighet".

Mimmie Björnsdotter Grankvist skriver om samsjuklighetsutredningen som nyligen presenterades och som ger ett antal förslag på hur vården för personer som lider av samsjuklighet ska kunna omformas och utvecklas. Samsjuklighet handlar här om att det finns psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning i kombination med skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika eller läkemedel.

Idag bollas patienter med denna komplexa problematik ofta mellan olika huvudmän, vilket medför att ingen tar ett helhetsansvar. Flera av de förslag som presenterats av samsjuklighetsutredningen är positiva och vi hoppas att dessa också kommer leda till en förbättrad vård för personer med samsjuklighet, men även ett ökat stöd för deras anhöriga. Vi från brukarrörelsen och folkbildningen vill i sammanhanget lyfta fram en viktig grupp som ofta kommer i skymundan trots det viktiga arbete de gör: de anhöriga.

Som det är idag kämpar anhöriga på många sätt för att ge stöd till sina närstående med samsjuklighet. Ibland blir det, som i det exempel från Uppdrag granskning som Björnsdotter Grankvist nämner, en mångårig kamp, eftersom samhällets insatser inte fungerar. Anhörigas stöd till närstående är en handling av omsorg om sina närmaste, men det kan samtidigt vara ensamt, svårt och tungt på flera sätt och även drabba den egna hälsan.

Utredningen har gjort kalkyler på hur stor samhällsnyttan förväntas bli med deras förslag. I de kalkylerna är de anhöriga osynliga. Det hade varit intressant att se det samhällsekonomiska värdet av de anhörigas insatser i rollen som sista instans när det offentliga fallerar. Men lika intressant vore en beräkning av hur stor "vinsten" skulle bli för samhället om utredningens förslag skapar tillit för systemet så att de anhöriga kan fokusera sitt engagemang enbart på det medmänskliga och därmed få bättre hälsa, generera färre sjukskrivningar och öka produktiviteten i samhället genom att kunna arbeta mer.

Samtidigt som de anhöriga är en resurs är de också en grupp vars egna behov sällan lyfts fram i samtalet om samsjuklighet. Detta vill vi förändra. Därför har vi inlett ett samarbete tillsammans med andra aktörer i projektet *Mötesplats Anhöriga Samsjuklighet*. Med denna satsning vill vi tillsammans med anhöriga till personer med samsjuklighet, med vård och omsorg, med patient, brukar- och anhörigföreningar arbeta för att förbättra de anhörigas situation.

Vi vill ge anhöriga bättre möjligheter att hantera den rådande situationen genom att undersöka vad som kan lindra deras frustration, skam, skuld, oro och förtvivlan. Vi måste samtidigt hitta bättre former för en tillitsfull dialog som bidrar till bättre vård och hälsa för den närstående som är sjuk genom att bättre ta tillvara anhörigas kunskaper och erfarenheter.

Vi ska erbjuda de som styr och arbetar med vård och omsorg runt personer med samsjuklighet att pröva olika metoder för att skapa delaktighet och inflytande för sina patienters anhöriga och därmed utveckla vården i en mer personcentrerad riktning.

Vi behöver de anhörigas expertis och ofta långa erfarenhet för att på bästa sätt kunna förbättra situationen för dem och i förlängningen även för deras närstående. De synpunkter och förslag på förbättringar som vi nu samlar från anhöriga i hela landet, kommer sedan att testas i två regioner: Västmanland och i Stockholm.

Om sedan samsjuklighetsutredningens olika förslag kan genomföras räknar vi med att ha viktiga erfarenheter och goda exempel från Västmanland att dela med andra om hur de anhöriga kan uppmärksammas och ges relevant stöd, men även, för de som vill, bli en viktig resurs i det fortsatta utvecklingsarbetet i utredningens spår.

På kvällen den 23 februari är alla de som lever nära personer i samsjuklighet välkomna till vårt uppstartsmöte i Västerås för att dela med sig av sina erfarenheter och därmed bidra till det fortsatta utvecklingsarbetet för denna ofta förbisedda grupp. Vi från civilsamhället inleder därmed ett samarbete i pionjärande med vården, omsorgen och de anhöriga som ska bli långsiktigt meningsfullt för alla inblandade.

Christina Persson, Ordförande NSPH Västmanland

Joakim Öhrndalen, Avdelningschef, Studieförbundet Vuxenskolan Västmanland

Conny Allaskog, Ordförande, NSPH

Jan Ström, Projektledare Mötesplats Anhöriga Samsjuklighet, NSPH

Publicerad i Västmanlands läns tidning den 22/2 2023